

Eind goed al goed?

In 2004 deed ik samen met internationaal vermaard *deposit insurance* deskundige Gillian Garcia een onderzoek naar het depositogarantiestelsel in Nederland. Ons doel was na te gaan in hoeverre dit stelsel voldeed aan de internationaal aanvaarde *good practices*. Ons oordeel: op sommige punten wel, op andere, heel belangrijke, niet. We legden onze bevindingen voorzichtig neer in een boekje (Garcia en Prast, 2004), met daarin ook een aantal concrete aanbevelingen ter verbetering. De Nederlandse Vereniging van Banken kreeg een exemplaar toegestuurd, met de uitdrukkelijke vermelding dat de inhoud voor rekening bleef van de auteurs en niet geïnterpreteerd moest worden als de visie van de Nederlandsche Bank. Daarna werd het stil. Depositoverzekering is ingevoerd na de crisis in de Verenigde Staten in de jaren dertig. Er was gebleken dat gezonde banken kunnen omvallen enkel en alleen omdat mensen er niet meer in geloven en hun geld van de bank halen. De bank komt in liquiditeitsproblemen, moet activa tegen dumprijzen verkopen, en wordt alsnog insolvent. Een *self fulfilling prophecy*, en maar weinigen weten dat zo'n *bank run* door de Amerikaanse socioloog Robert K. Merton is gebruikt als het voorbeeld om het door hem bedachte concept van die *self fulfilling prophecy* te illustreren. Pikant is dat Mertons zoon, Nobelprijswinnaar Robert C. Merton, de uitvinder is van die complexe producten die ten onrechte de schuld krijgen van alles wat er tegenwoordig mis is in het financiële systeem.

Garcia en ik stelden vast dat Nederland op een aantal punten wezenlijke veranderingen in het depositogarantiestelsel zou moeten aanbrengen om dit *up to standards* te maken. In het huidige systeem is er geen spaarpot, en als een bank omvalt moeten de anderen de buidel trekken. Dat is onrechtvaardig, want de failliete bank betaalt niet mee. Het is ook kwalijk uit het oogpunt van stabiliteit, want een bankfaillissement komt in slechte tijden, en dat is een slecht moment voor banken om bij te springen. Het Nederlandse systeem zou in onze visie moeten veranderen van een omslagstelsel in een fonds. Met als extra pluspunt, zo stelden wij, dat financiering via een fonds de mogelijkheid biedt banken risicoafhankelijke premies te laten betalen, zodat er aan risico een prijs komt te hangen.

Ook plaatsten we vraagtekens bij het feit dat De Nederlandsche Bank de uit te keren bedragen renteloos voorschiet: is dat geen verkapte staatssteun, en dus in strijd met de Europese regels, zo vroegen we ons af. Verder vonden we de regels van het omslagstelsel te

vaag: zo gold er geen van te voren afgesproken verdeelsleutel. Achteraf zouden de banken in onderling overleg moeten vaststellen wie wanbetaalt. *Last but not least* krijgen rekeninghouders hun verzekerde bedragen pas na een periode van drie tot zes maanden: een prikkel om alsnog naar de bank te rennen.

Waarom gebeurde er niets met onze aanbevelingen? Omdat, zo was de gedachte, er in Nederland toch geen bank zou omvallen. We hadden de depositogarantie alleen omdat het moest van Europa, het ding zou nooit van stal gehaald worden. Daarom garandeerde ons systeem ook geen eurocent meer dan moest van de EU: twintigduizend euro maximaal.

Het liep anders. Van der Hoop ging failliet, en met terugwerkende kracht verhoogde minister Zalm het gegarandeerde bedrag van het door de EU-richtlijn verplichte minimum van twintigduizend euro naar veertigduizend euro. En de verdeelsleutel? Die kwam er niet. Want DNB, en daarmee de belastingbetaler, nam de uitkeringen voor haar rekening; over staatssteun gesproken.

Het liep nog een keer anders. Er kwam een run op Fortis, Icesave viel om, tegoeden zijn alsnog met terugwerkende kracht gegarandeerd tot een bedrag van honderdduizend euro. Als deze malaise achter de rug is zal er ongetwijfeld een discussie komen over ons depositogarantiestelsel. Wie weet hebben Garcia en ik ons werk niet voor niets gedaan.

LITERATUUR

Garcia, G. en H. Prast (2004) *Depositor and investor protection in the Netherlands: past, present and future*, De Nederlandsche Bank, Occasional Study 2 (2), http://www.dnb.nl/binaries/OS%20Vol.2%20Nr.2_tcm46-146642.pdf.